

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма

Музичко образование **за VI одделение**

Скопје, 2023 година

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	<i>Музичко образование</i>
Вид/категорија на наставен предмет	Задолжителен
Одделение	VI (шесто)
Теми/подрачја во наставната програма	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Слушање и разбирање на музиката</i> • <i>Музичка писменост и изведбени активности</i>
Број на часови	1 час неделно / 36 часа годишно
Опрема и средства	<p>Специјализирана училница (кабинет), која освен со стандардните средства и помагала е опремена и со:</p> <ul style="list-style-type: none"> • клавир/пијанино/електрично пијано или некој друг музички темперирани инструмент; • детски ритмички инструменти (ритмички и мелодиски); • разни извори на учење од природата и непосредната околина - дрвени или метални прачки, стаклени, дрвени, метални предмети со разновидна звучност во училницата; • печатени материјали (нотни записи, прирачници, списанија, весници, книги, енциклопедии и друга литература); • дводимензионални отпечатоци – непроектирани (слики, фотографии, постери, илустрации); • уреди за репродукција на аудио- и видеозаписи (ЦД и ДВД-уред, хај-фај уред, ТВприемник, компјутер со пристап до интернет, квалитетни звучници, ЛЦД-проектор, паметна (смајт) табла); • аудио и видеозаписи: аудио и видео ЦД со соодветна содржина; • едукативни дигитални материјали; • интерактивна табла.
Норматив на наставен кадар	Наставата по Музичко образование во шесто одделение може да ја изведува лице со завршени:

	<ul style="list-style-type: none"> • студии по музичка уметност, наставна насока/музичка теорија и педагогија, VII/1 или VI A (според МРК) и 240 ЕКТС; • студии по музичка уметност, друга ненаставна насока, VII/1 или VI A (според МРК) и 240 ЕКТС со стекната педагошко-психолошка и методска подготовка на акредитирана високообразовна установа.
--	---

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Резултатите од учење наведени во наставната програма водат кон стекнување на следните компетенции опфатени со подрачјето **Уметничко изразување и култура** од Националните стандарди:

	<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>
VIII-A.1	да манифестира познавање на различните форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот),
VIII-A.2	да ги идентификува различните манифестации на популарната култура и нивното влијание врз развојот на естетските вредности,
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни)
VIII-A.4	да ги интерпретира идеите, искуствата и емоциите изразени во уметничките продукти креирани од другите што се припадници на сопствената или на други култури,
VIII-A.5	да манифестира познавање на сопствената култура и на различните начини на нејзино изразување преку литературата и визуелните уметности, музиката и танците, градбите и другите културни продукти;
VIII-A.6	да ги идентификува разликите и сличностите меѓу сопствената култура и другите култури во своето потесно и пошироко опкружување и да ја анализира нивната поврзаност и меѓузависност,
	<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>
VIII-B.1	уметноста и другите форми на културно изразување придонесуваат за разбирање и менување на светот
VIII-B.3	почитувањето и промовирањето на сопствената култура придонесува за јакнење на културниот идентитет и дигнитет,
VIII-B.6	почитувањето и промовирањето на другите култури придонесува за обезбедување почит за сопствената култура од страна на другите

Наставната програма вклучува и релевантни компетенции од следните трансверзални подрачја на Националните стандарди:

Дигитална писменост

	<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>
IV-A.1	да ги истражува и споредува можностите на познати и нови дигитални уреди и самостојно да процени, одбере и да ги користи тие што се најсоодветни за конкретна потреба и ситуација
IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ, да одбере и инсталира програми кои му/ѝ се потребни, да користи програми за заштита и да реши рутински проблеми во функционирањето на дигиталните уреди и мрежи;
IV-A.3	да користи различни начини на ограничување и безбедно чување и споделување на содржини на различни уреди и мрежи во дигиталното опкружување
IV-A.4	во соработка со други да анализира проблем, развие идеја и план за негово истражување и решавање и да испланира кога и за што ќе користи ИКТ;
IV-A.5	да определи какви информации му/ѝ се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини и да ја процени нивната релевантност во однос на конкретната потреба и веродостојноста на изворот;
IV-A.6	да избере и користи различни алатки за обработка на податоци, да ги анализира податоците и да ги претстави на различни начини, почитувајќи ги правилата за користење.
	<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>
IV-B.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – го олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава;
IV-B.2	неодговорното и неумешното користење на ИКТ има органичувања и може да носи ризици за поединецот или општеството;
IV-B.3	потенцијалите на ИКТ ќе се зголемуваат и треба да се следат и користат, но и дека треба да се има критичен однос кон веродостојноста, доверливоста и влијанието на податоците и информациите кои се достапни преку дигиталните уреди;
IV-B.5	информациите достапни во дигиталниот простор треба да се користат етички, според дефинирани правила, и за добро на луѓето;
IV-B.6	мора да се почитува правото на интелектуална сопственост на продуктите достапни на дигиталните мрежи.

Личен и социјален развој

	<i>Ученикот/ученичката знае и/или умее:</i>
V-A.5	да ги препознава емоциите кај себе си и кај другите, да ги согледа последиците од сопствените емоционални реакции во различни ситуации и да користи соодветни стратегии за справување со емоциите,

V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина
V-A.8	да го организира сопственото време на начин кој ќе му/ѝ овозможи ефикасно и ефективно да ги оствари поставените цели и да ги задоволи сопствените потреби;
V-A.9	да ги предвиди последиците од своите постапки и од постапките на другите по себе си и по другите
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;
<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
V-B.3	сопствените постигања и добросостојбата во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;
V-B.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-B.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-B.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/ѝ биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби;

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Тема: **СЛУШАЊЕ И РАЗБИРАЊЕ НА МУЗИКАТА**

Вкупно часови: 16 часа

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/-на да:

1. идентификува и разликува музички композиции од различни жанрови (класична музика, народна музика, популарна музика);
2. идентификува и разликува народни песни со различна содржина и со потекло од различни етнички заедници од Северна Македонија;
3. ги разликува различните видови гласови, вокални состави и хорови и ги препознава во вокална музика што ја слуша;

4. ги разликува и категоризира жичените музички инструменти и ги препознава во инструментална музика што ја слуша;
5. ги препознава елементите на музичките форми и ја објаснува нивната поврзаност со карактерот на слушаните дела;

Ученикот/ученичката ќе развива:

6. интерес за слушање музика од различни жанрови.

Содржини (и поими):	Стандарди за оценување:
<ul style="list-style-type: none"> ● Музички жанрови: класична, народна, популарна музика (класична музика, народна музика, поп, рок, детски рап) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Го идентификува жанрот на слушната музичка композиција. ● Разликува и споредува карактеристики на различните музички жанрови преку слушање музички композиции. ● Наведува по две композиции од секој музички жанр.
<ul style="list-style-type: none"> ● Вокална музика (интерпретатор, женски гласови-сопран, мецосопран и алт; машки гласови –тенор, баритон и бас; детски гласови; женски хор, хор, машки хор, мешан хор, детски хор, вокални камерни состави) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Препознава детски, машки и женски гласови во соло изведба, помали состави и хорови. ● Разликува ниски, средни и високи машки и женски гласови во соло изведба, помали состави и хорови и ги наведува нивните називи. ● Препознава видови гласови од слушната музика на познати интерпретатори. ● Препознава видови хорови од слушната музика.
<ul style="list-style-type: none"> ● Народни песни (трудови, семејни, родољубиви, љубовни, печалбарски, хумористични песни) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Го препознава видот на народната песна според содржината. ● Ги наведува карактеристиките на народните песни и го објаснува потеклото и начинот на пренесување на народните песни. ● Класифицира народни песни според содржината, според карактерот и според потеклото.
<ul style="list-style-type: none"> ● Инструментална музика: жичени инструменти (инструментална музика, инструмент(и) како придружба, жичени инструменти, гудачки инструменти: виолина, виола, виолончело, контрабас, гудало; трзачки инструменти: харфа, гитара, мандолина, плектрум/перце; народни инструменти: тамбура, кѐмане, канон, ут, саз, чифтелија) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Идентификува по звучност и изглед најмалку три гудачки, три трзачки и два народни жичени инструменти. ● Опишува жичени инструменти по звучност, изглед и улога во инструментални состави. ● Категоризира жичени инструменти по звучност, изглед, начин на свирење, и улога во инструментални состави. ● Препознава аудитивно најмалку пет жичени инструменти во инструментална изведба.
<ul style="list-style-type: none"> ● Музички форми: дводелна и триделна форма 	<ul style="list-style-type: none"> ● Наведува елементи на дводелна и триделна форма. ● Разликува аудитивно основни делови на дводелна и триделна форма.

<p>(мотив, фраза, реченица, период, форма аб, форма аба)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Прави шематски приказ на дводелна и триделна форма со нивните елементи во слушаните музички примери. • Споредува делови во дводелна и триделна форма во дадени музички примери, според големината и разликите/сличностите на музичкиот материјал.
<ul style="list-style-type: none"> • Насочено слушање музички дела (темпо, динамика, карактер на музиката, наслов на делото, композитор, жанр, елементи на музичка форма, изведувачки состав; свечена песна-химна, соло песна) 	<ul style="list-style-type: none"> • Препознава музички изразни средства во слушаната композиција/свечена песна-химна/соло песна и ги именува со стручни изрази. • Наведува наслов и композитор на познато музичко дело што го слуша. • Препознава изведувачки состав и елементи на музичката форма во музичко дело што го слуша.

Примери за активности:

- Преку презентација и слушање на музички примери на композиции од различни жанрови, учениците го идентификуваат жанрот на слушната музичка композиција, разликуваат и споредуваат различни жанрови и наведуваат по две композиции од секој музички жанр.
- Наставникот ги насочува учениците да изработат листа на омилени композиции од различни музички жанрови.
- Преку презентација и слушање на разни музички примери на композиции од вокална музика во изведба на хорови (женски хор, машки хор, мешан хор, детски хор, вокални камерни состави) и познати интерпретатори, учениците препознаваат и разликуваат: детски, машки и женски гласови, ниски, средни и високи машки и женски гласови во соло изведба, помали состави и хорови и ги именуваат со стручните изрази.
- Наставникот ги насочува учениците да ги напишат изучените поими од вокална музика на картички. Потоа наставникот презентира звучни примери од различни состави и гласови и учениците ги препознаваат видовите гласови и хорови и треба да одберат барем две картички кои се однесуваат на композицијата со што ќе покажат дека аудитивно ги разликуваат ниските, средните и високите машки и женски гласови во соло изведба, помали состави и хорови.
- Наставникот ги насочува учениците да изработат Умна мапа на тема Вокална музика. Учениците на креативен начин ги применуваат стручни изрази за изучените поими и ги категоризираат видовите гласови, хорови и познати интерпретатори. Доколку има можност, Умната мапа учениците ја изработуваат во дигитална форма.
- Преку аудиозаписи/видеозаписи наставникот презентира народни песни според содржината, карактерот и потеклото, карактеристични за различните етнички заедници кои живеат во Република Северна Македонија. Учениците ги именуваат според содржината, објаснуваат за карактеристиките, демонстрираат сознанија за потеклото и начинот на пренесување и ги категоризираат народните песни според содржината, карактерот, потеклото и познати интерпретатори.
- Наставникот ги насочува учениците, преку техника Коцка, да работат во групи за 6 различни аспекти за народните песни (1. Опиши каде, како и кога се пеат народните песни 2. Именувај какви можат да бидат народните песни според содржината 3.

Објасни за карактеристиките на народните песни 4. Демонстрирај сознанија за потеклото и начинот на пренесување на народните песни народи 5. Категоризирај ги народните песни според содржината, карактерот, потеклото и познати интерпретатори 6. Дискутирај дали ти се допаѓаат? Зошто?). Учениците работат во групи, истражуваат, подготвуваат презентација и презентираат.

- Преку аудиовизуелна презентација на разни музички примери од инструментална музика од разни жанрови каде што жичените инструменти - гудачките и тргачки се јавуваат како придружни и солистички инструменти наставникот ги запознава учениците со овие инструменти. Учениците со внимание слушаат, ги идентификуваат и опишуваат жичените инструменти, демонстрираат сознанија и ги категоризираат жичените инструменти по звучност, изглед, начин на свирење, жанр и улога во инструменталните состави.
- Наставникот применува модел на Превртена училица. Преку снимен видео материјал, пред часот, ги запознава учениците со основни поими за одредена група инструменти и им дава задолженија да ги идентификуваат аудитивно и визуелно (преку подготвена задача). Следниот час ги насочува и поттикнува учениците да ги демонстрираат своите сознанија, да ги опишат инструментите, да дискутираат за сличностите и разликите, а со тоа да ги категоризираат по звучност, изглед, начин на свирење, жанр и улога во инструментални состави по слушање на звучни примери.
- Наставникот ги поттикнува учениците преку Бура на идеи да ги наведат елементите на музичките форми. Потоа презентира соодветни примери за дводелна и триделна форма, учениците ги разликуваат аудитивно и ги именуваат основните делови. Наставникот ги поттикнува учениците да изработат шематски приказ на креативен начин каде ќе ја демонстрираат целата форма но и нејзините помали делови (пр. дводелна форма-период-реченица-фраза-мотив). Учениците дискутираат и споредуваат делови во музичките форми според големината и разликите/сличностите на музичкиот материјал во музички пример.
- Наставникот презентира разни музички примери од вокална музика, инструментална музика од разни жанрови каде што жичаните инструменти (гудачките и тргачки) се јавуваат како придружни и солистички инструменти. Учениците со внимание и интерес слушаат од почеток до крај, објаснуваат и демонстрираат поврзаност на музичките изразни средства со сопственото доживување на карактерот на слушаното дело, ги категоризираат слушаните дела според наслов, композитор, изведувачки состав, жанр и елементи на музичката форма.
- Наставникот ги насочува учениците да ја слушаат композицијата внимателно. По првото слушање, се дискутира за карактерот на композицијата. Композицијата се слуша по втор пат а секој ученик го запишува насловот на композицијата и композиторот и изразните средства кои ги воочува. По третото слушање наставникот им дава насоки на учениците за техниката Вртелешка. Претходно, подготвува три хамери и запишува наслови, односно, што треба да опишат учениците по неколкукратното слушање на композицијата и запишаните белешки (пр. карактер, темпо, динамика, изведувачи). Ги дели учениците во 3-4 групи. По заедничка дискусија во групата, се запишуваат сознанијата- секоја група со различна боја на фломастер на секој хамер. Потоа трите хамери ротираат и секоја група допишува со својот фломастер нешто што мисли дека претходната група испуштила а треба да е напишано или своето поразлично доживување на композицијата. На крајот секоја група презентира и се дискутираат напишаните содржини. Учениците објаснуваат за музичките изразни средства и ги категоризираат композициите според композитор, изведувачки состав, жанр и елементи на музичката форма.

- Наставникот презентира звучен пример (целосно слушање на композицијата). По првото слушање дискутира за насловот на композицијата и композиторот. По второто слушање учениците демонстрираат поврзаност на музичките изразни средства со сопственото доживување на карактерот на слушаното дело. Потоа наставникот им дава насоки на учениците за техниката Скелетен приказ. Во работните листови (или во тетратката) учениците според сопственото доживување на композиција треба да напишат една реченица, фраза, збор, симбол или скица, боја и да ја дополнат реченицата: „Композицијата ми се допадна заради...“, при што укажува на инструментите што се вклучени, динамиката и карактерот на музиката и содржината на песната (доколку е народна).

Тема: **МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ И ИЗВЕДБЕНИ АКТИВНОСТИ**

Вкупно часови: 20 часа

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна:

- да разликува визуелно и аудитивно C-dur скала и a-moll скала – природен вид, ги објаснува нивните елементи и ги користи преку пеење/свирење едноставни вежби и двогласни канони со примена на нотен запис,
- да пее песни различни по жанр, карактер и содржина и едноставни двогласни канони по слух со правилна примена на елементи на вокална техника,
- да ги препознава при слушање и соодветно да ги користи музичките изразни средства при пеење и свирење;
- креативно да се изразува преку музиката и преку поврзување на музиката со други форми на уметничко изразување.

Содржини (и поими):

- Ноти, паузи, скали**

(тоновите a-мало и h-мало, траење на нотите и паузите, знаци за продолжување на нотите и паузите, C-dur скала, a-moll скала-природен вид, степен, полустепен, стапало, тетракорд)

- Пеење (опсег a – d2) и свирење на детски музички инструменти**

(народна песна, детска песна, популарна песна, уметничка песна, канон, мелодиска вежба, ритмичка вежба, детски музички инструменти)

Стандарди за оценување:

- Препознава a-мало и h-мало, траење на нотите и паузите и знаци за продолжување на нотите и паузите.
- Запишува во петолинии a-мало и h-мало, траење на нотите и паузите, знаци за продолжување на нотите и паузите.
- Ги запишува скалите C-dur и a-moll – природен вид и нивните елементи.
- Споредува (визуелно и аудитивно) C-dur скала и a-moll скала – природен вид.
- Учествува во заедничка изведба по слух.
- Изведува по слух песни, вежби и едноставни двогласни канони самостојно/ во група.

	<ul style="list-style-type: none"> • Пее/свири по слух песни, вежби и едноставни двогласни канони со правилен пејачки став/правилен начин на свирење и примена на музички изразни средства. • Пее/свири со примена на нотен запис песни и вежби во опсег а – d2.
<ul style="list-style-type: none"> • Музички изразни средства – динамика и темпо во музичката изведба (динамика и динамичко нијансирање: piano, pianissimo, forte, fortissimo, mezzo-forte, mezzo-piano, crescendo, decrescendo; темпо: Adagio, Lento, Largo, Moderato, Andante, Allegro, Vivo, Presto; метроном) 	<ul style="list-style-type: none"> • Определува динамика и темпо во дадена музичка изведба. • Го поврзува карактерот на музиката со музичките изразни средства. • Применува одредени музички изразни средства во сопствената изведба.
<ul style="list-style-type: none"> • Креативно музичко изразување (создавање, танцување, приказни за музиката, музички игри, драматизација) 	<ul style="list-style-type: none"> • Учествува во заеднички креативни музички активности. • Парафразира одредени музички модели во сопствено креативно изразување. • Го применува стекнатото знаење во сопствено креативно музичко изразување. • Нуди идеи за изведби со кои се поврзува музиката со други начини на креативно изразување.
<p>Примери за активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Наставникот подготвува наставни ливчиња со изучените тонови а учениците ги идентификуваат и впишуваат, лоцира со запишување во петолиние а-мало и h-мало, траење на нотите и паузите, знаци за продолжување на нотите и паузите. • Наставникот им презентира на учениците дигитални едукативни игри и заеднички, во групи или самостојно и учениците активно учествуваат во играње. • Наставникот подготвува музички задачи со трањето на тоновите („Музичка математика“) а учениците ги решаваат. Потоа учениците сами создаваат музички задачи. • Наставникот ги насочува учениците преку Венов дијаграм да ги прикажат разликите и сличностите помеѓу C-dur скала и a-moll скала - природен вид. Потоа учениците демонстрираат сознанија за начинот на градење на C-dur скала и a-moll скала - природен вид со нивните елементи. • Наставникот изведува кратки музички целини (по 4 такта) и ги потткнува учениците да ги запишат и да ги споредат аудитивно и визуелно C-dur скала и a-moll скала - природен вид. • Наставникот ги поттикнува учениците на изведбени активности, заеднички, во група и самостојно. Учениците учествуваат во изведба на песни по слух, по нотен запис, свирење на ДМИ и ги применуваат елементите на вокална техника/ правилен начин на свирење со примена на изучените содржини и поими. 	

- Наставникот изготвува сложувалка од неколку музички мотиви кои можат да се подредат по различен распоред. Учениците работат во групи и ги подредуваат мотивите по различен распоред а потоа ги изведуваат со пеење или свирење. Наставникот ги поттикнува да додадат и динамички знаци и да ги изведат во различно темпо, притоа употребувајќи соодветни поими. Потоа учениците одбираат која комбинација звучи најдобро. Оваа активност може да се реализира и со дигитални алатки и апликации за пишување ноти.
- Наставникот презентира музички пример и ги поттикнува учениците да ги воочат музичките изразни средства и да објаснат за нивната поврзаност со карактерот на композицијата. Наставникот ги поттикнува учениците да користат различни изразни музички средства во сопствените изведби, да користат стручни поими, да дискутираат за примена на различни изразни средства на иста мелодија и да донесат заклучок како најдобро звучи.
- Наставникот ги насочува учениците како да користат апликации за пишување на ноти на дигитални уреди (заедно- смарт табла или индивидуално-таблет, мобилен уред). Со оглед на тоа дека во апликациите може да се впишат сите изучени поими (тонови, такт, траење, знаци за темпо и динамика), учениците имаат можност да го слушнат напишаното и да го пеат по ноти. Наставникот може да користи програми по избор, според возраста на учениците.
- Наставникот ги насочува учениците да создаваат музички дигитални приказни со изучените композиции и музички поими со можност за вметнување на текст, слики, музика, говор и сл. на едноставен начин.

ИНКЛУЗИВНОСТ, РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ/СЕНЗИТИВНОСТ, ИНТЕРКУЛТУРНОСТ И МЕЃУПРЕДМЕТНА ИНТЕГРАЦИЈА

Наставникот обезбедува инклузивност преку вклучување на сите ученици во сите активности за време на часот. Притоа, овозможува секое дете да биде когнитивно и емоционално ангажирано преку користење на соодветни методички приоди (индивидуализација, диференцијација, тимска работа, соученичка поддршка). При работата со учениците со попреченост применува индивидуален образовен план (со прилагодени резултати од учење и стандарди за оценување) и секогаш кога е можно користи дополнителна поддршка од други лица (лични и образовни асистенти, образовни медијатори, татори волонтери и професионалци од училиштата со ресурсен центар). Редовно ги следи сите ученици, особено оние од ранливите групи, за да може навремено да ги идентификува тешкотиите во учењето, да ги поттикнува и поддржува во постигнувањето на резултатите од учењето.

При реализација на активностите наставникот еднакво ги третира и момчињата и девојчињата, при што води грижа да не им доделува родово стереотипни улоги. При формирање на групите за работа настојува да обезбеди баланс во однос на полот. При избор на дополнителни материјали во наставата користи илустрации и примери кои се родово и етнички/културно сензитивни и поттикнуваат родово рамноправност, односно промовираат интеркултурализам.

Секогаш кога е можно наставникот користи интеграција на темите/содржините/поимите при планирањето и реализацијата на наставата. Интеграцијата овозможува учениците да ги вклучат перспективите на другите наставни предмети во она што го изучуваат во овој наставен предмет и да ги поврзат знаењата од различните области во една целина.

ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

За да овозможи учениците да ги постигнат очекуваните стандарди за оценување, наставникот континуирано ги следи активностите на учениците за време на поучувањето и учењето и прибира информации за напредокот на секој ученик. За учеството во активностите, учениците добиваат повратна информација во која се укажува на нивото на успешност во реализацијата на активноста/задачата и се даваат насоки за подобрување (формативно оценување). За таа цел, наставникот ги следи и оценува:

- усните одговори на прашања поставени од наставникот,
- учеството и успешноста при реализацијата на изведбените активности (правилна примена на изведувачката техника и знаењата од музичката писменост),
- учеството и успешноста во активностите за разбирање на слушната музиката и за креативно музичко изразување,
- изработките (илустрации, презентации, шематски прикази, проекти и сл.),
- одговорите на квизови (куси тестови) што се дел од поучувањето.

По завршување на учењето на одреден период (прво и трето тромесечие и прво полугодие), ученикот добива пишана повратна информација за постигнатите стандарди за оценување. Сумативната оценка се изведува преку различните техники на формативно и сумативно оценување. На крајот од учебната година ученикот добива бројчана сумативна оценка.

Почеток на имплементација на наставната програма	учебна 2023/2024 година
Институција/ носител на програмата	Биро за развој на образованието
Согласно член 30, став 3 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19 и 229/20) министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Музичко образование</i> за VI одделение.	бр. 08-3170/7 15.3.2023 година Министер за образование и наука, Doc. Dr. Jeton Shaqiri, с.р. _____